

Datum
2020-09-18

Beteckning
Dnr 6249-2019

Handläggare
Sara Arva 010-116 77 93

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1

INKOM: 2020-09-18
MÅLNR: 4790-20
AKTBIL: 20

Högsta förvaltningsdomstolen

Klagande Allmänna ombudet för socialförsäkringen, 103 51 Stockholm

Motpart Lars-Göran Larsson

Mål nr 4790-20

Saken Sjukpenninggrundande inkomst

Allmänna ombudet vidhåller tidigare överklagande och utvecklar talan enligt följande.

Skäl för prövningstillstånd

De skäl för prövningstillstånd som anfördes i kammarrätten åberopas även i Högsta förvaltningsdomstolen med följande tillägg.

Frågan som allmänna ombudet vill få prövad är hur den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) ska beräknas för en försäkrad som beviljats livränta och som bedömts ha förvärvsförmåga även efter arbetsskadan. Vilket belopp som bestäms som utgångspunkt för beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten får i det sammanhanget central betydelse för resultatet.

Svårigheter med att beräkna den försäkrades nya sjukpenninggrundande inkomst efter arbetsskadan uppstår främst i situationen då den försäkrade ännu inte har börjat få inkomster från det slags arbete som hen ur arbetsskadesynvinkel har bedömts kunna klara. Den försäkrade saknar då faktiska förvärvsinkomster som kan läggas till grund för en SGI. Inkomsten efter skadan i livränteärendet har beräknats utifrån ett antagande om vilken inkomst den försäkrade rimligen kan få när hen börjar i ett nytt arbete. I vilken mån denna uppskattning kan ligga till grund för beräkning av den nya SGI:n är oklar.

Det saknas lagreglering av vilken beräkningsmetod som ska användas för att fastställa den försäkrades SGI i den aktuella situationen. Något vägledande avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen eller några kammarrättsdomar som direkt tar sikte på denna situation finns inte heller. Att så är fallet konstateras såväl i förvaltningsrättens som kammarrättens dom. Efter vad som kommit till allmänna ombudets kännedom tillämpar Försäkringskassan, i avsaknad av normering, olika beräkningsmetoder. Den försäkrades SGI kan då – beroende på vilken av beräkningsmetoderna som handläggarna använder – fastställas till tre olika belopp. Vilken av metoderna som används vid

beräkningen bestäms av den enskilde handläggaren. En sådan olikformighet i tillämpningen kan, ur ett rättssäkerhetsperspektiv, inte anses tillfredsställande. Försäkringskassans avsaknad av normering har blivit särskilt påtaglig i de ärenden där den försäkrade före sin arbetsskada hade en inkomst som översteg SGI-beloppets tak på åtta prisbasbelopp (jfr 25 kap. 5 § socialförsäkringsbalken [SFB]).

Den i målet aktuella frågan har även betydelse ur ett systematiskt perspektiv, då SGI:n bör beräknas på ett sätt som inte motverkar syftet med livränteförmånen, som är att kompensera inkomstbortfall. För den enskilde försäkrade kan de olika beräkningsmetoderna vidare få betydande ekonomiska konsekvenser, eftersom SGI:n utgör beräkningsgrunden för flera olika typer av dag ersättningar.

Såvitt allmänna ombudet erfarit är den i målet aktuella situationen, att den försäkrade har en restarbetsförmåga efter arbetsskadan, relativt vanligt förekommande. Detta medför att det oklara rättsläget påverkar många försäkrade.

Sammanfattningsvis är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta förvaltningsdomstolen prövar målet.

Grunder

I sak vidhåller allmänna ombudet de grunder som anförts i underinstanserna och vill sammanfattningsvis tillägga följande.

Underinstansernas val av beräkningsmetod

I det aktuella fallet har Försäkringskassan utgått från den högsta sjukpenninggrundande inkomsten om åtta gånger prisbasbeloppet och sedan gjort ett avdrag med den årliga livräntan. Försäkringskassan menar att bestämmelsen i 25 kap. 5 § SFB om takbeloppet för SGI är undantagslös och inte medger utrymme för en skälighetsbedömning. En SGI-beräkning enligt denna metod utfaller som regel till den enskildes nackdel och framstår, enligt allmänna ombudet, som tveksam sett till syftet med livräntan som är ersättning för inkomstbortfall som uppstått på grund av en arbetsskada.

Förvaltningsrätten har emellertid i sin dom frångått Försäkringskassans beräkningsmetod och anser att den försäkrades SGI ska fastställas utifrån socialförsäkringsbalkens allmänna bestämmelser om SGI, dvs. baserat på ett antagande om en framtida inkomst. Enligt förvaltningsrätten finns det inget som hindrar att den som har livränta även har en SGI som uppgår till högsta belopp. Domstolen uttalar även att förmånerna sjukpenning och livränta inte ska samordnas. Allmänna ombudet anser att en sådan beräkning leder till att myndighetens egen uppskattning av den inkomst, som en försäkrad hypotetiskt sett kan få, blir utgångspunkt för beräkningen av den försäkrades SGI. Detta i sig är en omständighet som ter sig osäker eftersom den försäkrades förmåga att skaffa sig inkomst då bedöms med hänsyn till vad som är *rimligt* att begära av hen. Det är alltså upp till handläggaren att, utifrån en fiktiv inkomst och individuell utredning, bedöma vilken inkomstförmåga den försäkrade har trots sin arbetsskada.

Kammarrätten, som först konstaterade att en särreglering i denna fråga saknas, har instämt i förvaltningsrättens bedömning om att den försäkrades SGI i sådana fall ska fastställas utifrån socialförsäkringsbalkens allmänna bestämmelser om SGI. Några egna överväganden om varför den beräkningsmetod som förvaltningsrätten föredragit är den mest korrekta tillämpningen presenteras dock inte närmare i kammarrättens dom.

Allmänna ombudets uppfattning i målet

Enligt allmänna ombudets uppfattning bör utgångspunkten vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten vara den inkomst före skadan som fastställts i arbetsskadeärendet, även om denna överstiger takbeloppet. Från detta belopp dras sedan livräntans årsbelopp av. På så sätt undviks dubbelkompensation till den försäkrade i situationer då både sjukpenning och livränta betalas ut under samma period. Fördelen med denna metod är framförallt att den överensstämmer med grundtanken att den försäkrade ska bli kompenserad för det inkomstbortfall som uppkommit till följd av arbetsskadans verkningar (jfr. analogt med notisfallet RÅ 2000 not. 140). Prövningen av rätten till livränta ska grunda sig på de ekonomiska följderna av en arbetsskada och en livränta ska i princip ge en hundra procentig kompensation (prop. 1975/76:197 s. 73 f.). Metoden innebär alltså att olika socialförsäkringsförmåner inte motverkar varandras syften och bör därför ges företräde vid tillämpningen.

Sammanfattning

Det saknas lagreglering av vilken beräkningsmetod som ska användas för att beräkna den försäkrades SGI i den aktuella situationen. Något vägledande avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen eller några kammarrättsdomar som direkt tar sikte på denna situation finns inte heller.

Utredningen visar att det åtminstone finns tre olika sätt att beräkna den försäkrades SGI i den aktuella situationen. Försäkringskassans avsaknad av normering resulterar i att en handläggare kan komma till olika utfall i likartade ärenden beroende på vilken utgångspunkt hen använder vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten. Såsom allmänna ombudet har förstått det finns i nuläget, i avvaktan på praxis, inte heller någon avsikt från Försäkringskassan att reglera den uppkomna situationen.

Frågan är då vilken beräkningsmetod som är den mest korrekta tillämpningen. Den SGI-beräkning som Försäkringskassan tillämpat i detta fall framstår som tveksam sett till syftet med livräntan som ersättning för inkomstbortfall. Den beräkningsmetod som förvaltningsrätten valde resulterar i att utgångspunkten för beräkningen av den försäkrades SGI fastställs utifrån myndighetens egen uppskattning av den fiktiva inkomsten som en försäkrad kan få – vilket i sig är en omständighet som ter sig osäker. Fördelen med den av allmänna ombudet föreslagna beräkningsmetoden är att den bäst synes svara mot arbetsskade-försäkringens grundtanke om att den försäkrade ska bli kompenserad för det inkomstbortfall som uppkommit till följd av arbetsskadans verkningar.

Metoden innebär också att olika socialförsäkringsförmåner inte motverkar varandras syften. Motivmässigt och ur systematisk synvinkel bör därför denna beräkningsmetod ges företräde vid tillämpningen. Lars-Göran Larssons sjukpenninggrundande inkomst bör därför fastställas till 354 200 kr från och med den 1 april 2019.

Essa Malmqvist
Allmänna ombudet

Tacksam om domen och andra handlingar från domstolen skickas till allmänna ombudet på följande mejladress: allmannaombudet@forsakringskassan.se